

تۈرك بوردى، نىك بويىل آيۇنلارنىڭ شەيخىنىڭ
تەرجىمىسىدە بولغان بولسا، نىك بولسا، نىك بولسا،
قىياغلىق بولسا، نىك بولسا، نىك بولسا، نىك بولسا.

تۈرك بوردى

ناشرى : تۈرك بوردى
مەدېرى : آق چورە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۲ ۱۰ ۱۱۱ ۲ ۷ ۱۳۳۲ ۵ جلد ۱۰ ۱۱۱

چکن ییلده تورک دیلی نه قازاندی ؟

باشی ییل ۵ - جلد ۱۰ - صافی ۳۳۵ در .

تورکچیلکک پیشوالرندن محترم بر ذات ، خطابه لرندن بریسنده : « بر ملتک وجودی دیلیله ، ادبیاتیلله معلوم اولور . ملت دیلیله طوغار ، دیلینی غائب ایتمه سیله اولور . دیلسز ملتلی تاریخ بیلیمور . دیللی قوالانماز اولان ملتله ، تاریخ اولمش ملتله ، دییور . دیل ایله ملت بری برندن آریلماز : ملت دیلدر ، دیل ملتدر . دییوردی ، که پک طوغرودر . چونکه دیل بر اجتماعی مؤسسه اولدینی کی ، ملتکده آنجق دیل ، دین و عنعنه کی مؤسسهلری سایه سنده تام معناسیله ملت اولابیلدیکی معلومدر . اوت ، دیل بر اجتماعی مؤسسهدر ؛ اونی ملتک دهاسی و طبیعتک تلقیفی تأسیس ایدر . دیل ، بر اجتماعی اثردر ، اونی ملتک احوال روحیه سی و محیطله مناسباتی ایجاد و ابداع ایدر . بر ملتک دیلی ، کلملری ، لغتلری ، ادبیاتی بوتون فقراتیلله ، او ملتک طبیعتله ارتباطلی ، طبیعتله مناسباتلی ، طبیعتله قارشلی بوتون اینجه وقابا ، درین وسطلی باقیشیرینی کوستریر . بر ملتک اینجه ، قابا هر سوزی « وارلغه » قارشو ، اولان آکلایشندن ، « وارلغی » کندینه مخصوص دویوشندن ، « وارلق » ده ایشیتدیکی سس و صدالری کندی عضوی استعدادینه ، کندی قولانغک تلقیسنه کوره تقلیدن کلیر . بونلرک اوزرینه اقلیم و محیطک اختلافی و بوندن طوغان « یاشایش طرزلی » نك درلولکی ، عصرلردن بری داملايه داملايه طوبلانا « ارئی تاثیرلر » ، هجرت ، حرب کی بر جوق اجتماعی عامللر چوکه رک دیلرک اختلافی ، دیلرک دال و بوداقلرینی یاراتیر . ایشته بوجهتله در که بر ملتک دیلی ، او ملتک تاریخی ، اسکی کونلرده کی اجتماعی حاللرینی ، اسکی دویغو و هیجانلرینی ، اسکی ده کچیرمش اولدینی بحران و انقلابلرینی کوستریر . بر ملتک دیلی عاداتاو ملتک مکمل بر تاریخیدر . فقط ، یالکز صاواشیرینک ، کوچ و هجرتلرینک تاریخی دکل ، عین زمانده بوتون روحی حاللرینک ، طبیعتی آکلایشنک ، طبیعتله باقیشنک ، طبیعتله آلیش و یریشنکده تاریخیدر . ایشته بونک ایچوند که بعضاً بر کلمه بیلله بویوک بر اجتماعی مؤسسه قیمتی حازدر . بر کلمه بیلله بعضاً قوجه بر تاریخک قارا کلک بر فصلی آیدینلاتیر . ایشته بونک ایچوند که ، بر ملته ، اگر بئلکنه دوغر و کیتمک ایستره ، اگر کندینی دویغق ، کندینی بیلیمک دیلرسه هر زمان ، هر شیده ، هر مسئله ده کندی دیلینه ، کندی سوزلرینه اک صیجاق بر سوکی ایله ، اک عنادجی بر تعصبه باغلانمق لازم کلیر . بویله باغلانمق ایچون دبلک فقیرلکی بهانه اولاماز . دیل فقیر ، دیمک ، یالانه بکزه ر . هله تورک دیلی خصوصنده ! تورککک تماماً افسانه لرندن آیری یکریمی - اوتوز عصرلق ، افسانه لريله قرق بش - آلی عصرلق بر حیاتی وارددر . بویله اوزون بر عصرده تورکککالته خیالندن ، دوشونجه دن ، دویغودن محروم اولارق یاشایمه مشلردر . اونلرکده کندی بئلکلرینه ، کندی محیطلرینه ، وارلغه قارشلی خیاللری ، دوشونجه لری ، دویغو و هیجانلری اولمشدر . بشر ، بوندن محروم اولاماز . ایشته بو اوج اساس بزه کافیدر : خیال ، دوشونوش ، دویغو ا ذاتاً علومک ، فنونک ، بشری بیلکیلرک بوتون تملی قورانده بونلر دکلیدر ؟ تورککده بونلر وارددر . بناء علیه بونلرک آکلایشیمه سنده حصوله کلن اختلافلردن ، آرالزنده غی اینجه

آیریلقلردن ، درینلک وسطحیدکلرندن حاصل اولان اصطلاحلری چیقارمقده امکانش دکلدر .
تورک دیلی ابتدائی ده دکلدر . بش بیك ییلاق بر دیلدر . ديلك « السنة ترکیبه » دن اولمسی ، اونك
ابتدائیلكنه ، علمی اصطلاحلر ایچون کفایتسزلکنه دلیل اولاماز . بو خاصه ، بالعکس ترکیب ایله
لغت واصطلاح یایمق ایچون بزه قولایلق ویریر ، یاردیم ایدم . نظریات لسانیه تقسیماتی جهندن ال
آشاعی طبقه ده اولان چین دیلی بشقه دیلدردن جوق اول بر مدنیتك تفسیرینه ، بویوک بر مدنیت
معنویه ومجرده نك تفسیرینه یارایایلمشدر . بو، بزم ایچون جوق دقته دکرلی بر مثالدر . تورکلرک دیلی ،
مختلف محیطلرده مختلف مدنیتلرک ترجائی اولمشدر : اویغور ، چغتای ، اوزبک ، نوغای ، قیرغیز ، تاتار ،
تورکمن قبیله لرینک لهجه لری ، بزه بو خصوصده بک زنکیکنی خزینه مثابه سنده در . بویوک عرب
ادبیاتی یاپان ، مکمل عرب دیلی قوران ، بویوک عرب ملتی تأسیس ایدم ، بر شاملی ایله بر یمنلی یی
آکلاشاماق بلیه سندن قورتاران عرب لغویلرینی ، اسلام علماسی کورمه لییز . عرب ادبیاتنک ، عرب
لغاتنک تاریخندن حصه آلماییز . مختلف لهجه لرده قونوشن ، مختلف شیوه لرله معنا آکلادان عرب
قبیله لرینک ایچنده کزهدک ، لغتیرینی طویلايان ، بوتون تفرطایله قاموسلره ، « مدونات لغویه » به
قویان اولرددر . بر آرسلان ایچون بیلمم قاج یوز آد بولمغه مقتدر اولان وه العرب بهرب کلما
فی ضمیره « دیدیرتهن عرب ادیبلری ، عرب فصیحلری ، عرب شاعرلری ، هب بویولده جالیشمشرلدر .
میردلرک ، سیبویه لرک ، اخفش لرک ترجمه لرینی ، عرب لسان وادبیاتنک تشکله کی تأثیرلرینی ملاحظه
ایتمک بوخصوص ایچون کافیدر [۱] .

شیومزک « دهاسی غایب اولاجق ! » دعواسی باطلدر . لسان ، شیوه بر اجتماعی ائردر . ائرده
دها اولماز . ائرك مؤثره تابع اولدیغی تا آریستو زمانندن بری سویله یوب دوریورلر . مؤثر داهی
اولورسه ، اثر داهیانه اولور . دها مؤثرک ، صنعتکارک خاصه سیدر .

اسکی تورکچده اولان بر کلمه نك ، بو کون بز وضع ایتمکله مترقی ومتکامل بر معنایی افاده ایدم .
میه جکنی دوشونمک بر وسوسه در : شمعی سوه سوه آلدیغمز ، افتخارله یازدیغمز ، کوکس
قاباردارق سویله دیکمز اجنبی لغتلك ، اجنبی اصطلاحلرکده اسلاری ، کوکلری بک ابتدائی بر معنایی
افاده ایتدیکندن غفلت ایتمکدر . اوت ! کلمه لرک معنای ، هروقت دیکشیر ، ملتلك ، فردلرک روحی

[۱] ادبی عرب لساننک باشلیجه مأخذلری قیس ، تمیم واسد قبیله لرینک لهجه لریدر . امام سیوطی « المزهر » ده « الالفاظ والحروف »
دن نقلاً دییورکه : چونکه بو قبیله لر (یعنی قیس ، تمیم واسد قبیله لر) قبیله لرک اک بووکلریدر . عرب لسانی
غریب لغتلك حلنده ، اعراب وتصریف ده هب بولرک شیوه لرینه استناد ایدم : بولردن صکره هذیل قبیله سیله ،
کنانه وطائی قبیله لرندن بعضلری کلیر . بولردن بشقه قبیله لردن ، بالخاصه شهرلردن و بشقه قوملره قومشو اولان
« لحم » و « جذام » دن ، چوغی عبرانی دیل اوقویان خرسقیان شاهیلرله تماسده بولان فضاغه « غسان وایاد قبیله لرندن ،
جزیره ده یونانیلرله قومشوق ایتمش اولان « تغلب » و « یمن » قبیله لرندن ، فقط و فرسلره مجاور اولان « بکر » قبیله سندن ،
بحرین ده هند و فرسلره اختلاط ایدم عبد قیس وازد عمان دن ، هند وحیثه لیلرله مناسباتده بولندقلری ایچون یمن
اهالیسندن لغت آلتما دینی کی ، یمن تجارلری ایله همان همان برابر یاشایان یمامه لیلردن ، بی ثقیف دن ، اهل طائفتن ده
آلینما مشدر . لغت ناقل و جامعلری ایشه باشلادقلری وقت خارجدن کان جوق قوملره اختلاطده بولمش ولعقلردن
حجاز حضریارندن ده لغت آلتینما مشدر . مذ کور قبیله لردن عرب لسان ولغتی نقل ایدوب ، طویلا یوب کتابلره
یکیره ن ، علم وصناعت حالنه سرقان باشلیجه ذاتلر ، عرب شهرلردن اولان بصره وکوفه علماسی ، نحوی ولغویلریدر .
(اقرب الموارد فی فصیح العربیة والشوارد - جلد اول ، صیفه ۱۶) .

واجتماعی حالارنده وقوعه کلن تکامل بونی مستلزمدر. اگر، بو نقطه یی ملاحظه ایدوب، بوندن ساقیمه یی کندیما یچون لازم دییه دوشونورسه ک یالکز اصطلاح لردن دکل، بوسبوتون دیلدن ده محروم اولوق، دیلسز یاشامق ایجاب ایدر؛ چونکه جمعیت وملتیه نسبتاً زمانک کچمه سیله دیکشه بیلن هرکله ولغت، فردلره نسبتاده دیکشیر. صنعت ده، علم احوال روحده، منطق چرچیوه سنه صیغما یان دیگر موضوعلرده، حس و ذوق مسئله لرنده و فلسفه ده اولان فردیت، عمومی شونده مشهود اولان تبدل و تکامل الکتام معناسیله لسان ده حکم سوره. زمان و فرد نه قدار تعدایده رسه کله ولغتلرک معنا و مفهوم لری ده او قدار تبدل ایده.

مثلاً، بنم «استانبول» کله سندن آکلادیغ معنا، آلدیغ دویغو آنا قوجاغنده ایکن باشقه، مکتبده ایکن یینه بشقه، حیات طلمنه چیقدیقدن صکره دها بشقه در. کلوب کوردیکدن صکره ایسه بوسبوتون بشقه بر معنی ویرمش اولابیلیرم. استانبولده دوردقجه بومعناک دیکشه جکی ده یینه طبعیدر. عین «استانبول» کله سنی خرافاتچی بر معتقدک، خیالچی بر شاعرک، ایی دوشونجی بر فیلسوفک، آکلاییشلری باشقه باشقه اولور...

بو مادی بر مثال. معنویته دلالت ایدن کله لرده کی فرقلر ایسه، دها فضله در. سوزلر منزله، لغتلر منزله آنجق غایت سطحی بر ساحه ده، یالکز صورتلرده آکلاییش بیلدی کمز، معنا و مضمونلرده ظن ایتدی کمز آکلاییشمه لریک یالکز شخصی تخمین لر بمزدن، فردیمز اساسنه بنا ایدیلن تفسیرلر بمزدن عبارت قالدیغنی آرتق آکلاییش؛ فلان ملتک مترقی و متکامل اصطلاحاتی بوتون اینجه و درین معنایلی افاده ایده، کی بوش و معناسز لافلردن واز کچمک زمانی گلش اولمالی ایدی.

یالکز بویله یاپار ساق، یالکز بو حقیقتلره ایمانمز اولورسه، علمی بر اصطلاح ملی بر دیل وجوده کله بیلیر. اسکی معناسی، بو کونکی یکی و مترقی بر علم و یا خود قنک بر شیشه بر مفهومه آنجق دلالت ایده بیلن بر کله بی، دوعرودن دوعرو او مفهومه تعیین ایتک بزم اقتدار مزده نهدن اولماسون؟

اصطلاح - اعتباردر، اتفاقدر (۱). اویک بکنه ره ک آلدیغمز غرب و یا عرب اصطلاحلرنده ده، اسکی معناسیله شیمدیکی معناسی آراسنده بویوک فرقلر، عادتاً اوچوروملر موجود اولدیغنی هیچ بر وقت اونو تماملی یز. بز، تورکلری یا قلاش دیرمق، تورکلر برلشدیرمک ایسته رسه ک عثمانلی دیلانی معما حاله کتیرمک دکل، تورکجه لشدیرمک چالیشمالیز. بز، چوروک تلمه دکل، بویوک امله باغلی ایسه ک کیده جک آق یول مز بو، آنجق بو اولابیلیر.

معارف نظارت جلیله سنک هم تله تشکیل ایدیلن «اصطلاحات قریب سیرنی» کچن ۱۳۳۱ ییلانی خلی چالیشهرق کچیردی. ییلک صوکلرینه دوعرو، مساعیسنک چیچکلرندن بر قسمی کوچک کوچک

(۱) بونی اسکی اسلام طالری ده بیلوردی :

«الاصطلاح، عبارة عن اتفاق قوم على تسمية الشيء باسم ما ينقل عن موضعه الاول. الاصطلاح، اخراج اللفظ من معنى لغوي الى آخر لما سببه بينهما؛ وقيل الاصطلاح، اتفاق طائفة على وضع اللفظ بازاً المعنى؛ وقيل الاصطلاح، اخراج الشيء عن معنى لغوي الى معنى آخر لبيان المراد؛ وقيل الاصطلاح، لفظ معين بين قوم معينين» (تعريفات سيد شريف - صحیفه ۱۸)

دمت لر حالنده ملتہ تقدیم ده ایتدی. یوقاریکی ملاحظه لریمیزی کندیمزه یولداش ایتک شریطیله، کله جک مقاله لریمیزده بو رساله لر دن بحث ایدم جکیز .

ییتمدی

ارغالی توقتاسی

بویوک حکایه

بابر خان

مهری: فلور آناستیل

مترجمی: خالره اربیب

باشی ییل ۳ - جلد ۶ - سای ۹ دمدور

بابر اولری طبعی آچیق وقار یله قارشیلادی. یوز قرق سنه دن زیاده سمرقند، اجدادینه پایتختک ایتمشدی. نهایت بر یبانجی کلش، حق سزجه شهره صاحب اولمشدی. فقط قادر مطلق اولان الله اونک یغما ایدلمش ویران شهر یی کندیسنه اعاده ایتمشدی. اونی شیمدی اعمار ایدم جکدی. ایسته دیکی کبی اعمار ایتدی. اون طقوز یاشنده بولنیوردی. واوغلنک دوغمه سی ده یاقلاشمشدی. هرشی بو تخت وارندن اول حاضر لانیلیدی.

ایکی آی حاضرلق وتبریکلرله کچدی. قلنجی قدر قوتلی اولان قلمی ایله بابر اطرافنده کی رؤسایه، خانلره نهایتسز مکتوبلر یازیور، اولره کندی دوستلغی وعد ایدیور و اولردن عینی شیر طلب ایدم یوردی. بونلر کول قوقولی آلتون ایشلمه لی طور بارده کیده یور، فقط کیتدیکی قدر جواب گله یوردی. صاحبور تشبثلرک قیمتی آ کلامیان موغولستان، شیبانی خان کبی قورناز بر دشمنی شاشیرتان بو کنج قوماندانک بر عرض حالجی کبی مکتوب یازمغه اهمیت ویرمه سنه حیرت ایدم یورلردی.

فقط کنج خانه قلبی یک صاف بر سونجمله دولدوران بر جواب کلدی، بو خوراسانده کی علی شیردندی، هر گله سی بر حظ، ابتداسندن اتهاسنه قدر بر ذوق اولان بر مکتوب! کنج خان بوکا جسارتله جواب ویردی. حتی بر ایکی مصراع بیله تنظیم ایتدی که یک فنا دکلدی. آرتق دماغی ده وجودی کبی تکامل ایدم یوردی.

هرشی بر دوکون شطارتیله دوام ایدوب دور یوردی. بویوک آنه سی، آنه سی، بکله نیلس ولی عهدک آنه سی آندیجاندن کلدیلر و حکمدارلرک دوغوب اولدیکی یشیل سرایه ایندر یلدیلر. اک سوکیلی بیاض اثوابلریله کلدی. اک سوکیلی تیزه اولاجقدی. بابرک هر ماتم وضیافده بولتان بر جوق تیزه سی واردی. جغتایلرده شرفلی بر موقع عد ایدیلردی.

بر کون کندیسنی قادینلر دائره سنک بالقونندن امله آیه باقار بولدی. قوشان آیاقلر، فیصلیلر ساعتلردنبری دوام ایدم یوردی. نهایت بر چفت آیاق کچمه دی، دوردی.

آنه سی سنی یاشلرله دولو:

— بر قیز، سفیل بر قیز، دیوردی، عایشه بونی ناصل ییابیلدی، هیچ عفو ایدیلر بر قصور دکل.